

Sõnumid

Ilmub 1993. aastast

juuni 2012

nr. 122

Esimehe veerg

EMÜ 2012 esimene poolaasta esimehe pilgu läbi

Aasta 2012 oli Eesti Metsateenijate Ühingu jaoks uue juhatuse ja juhatuse esimehe valimise aasta. Ühingu üldkogu kavandades lootis eelmine juhatus, et uude juhatusse on nõus kandideerima rohkem ühingu liikmeid kui seda on praegune 9 liikmeline juhatus ja et saavad olema tõelised valimised. Kui aga sai tehtud ettepanekud kandideerida uude juhatusse, siis paljud keeldusid, põhjendades seda suure ametialase töökoormusega või arvasid, et nad ei ole piisavalt pädevad endale nii suure ühiskondliku kohustuse võtmiseks. Lõpuks oli nõus kandideerima juhatusse kaheksa ühingu liiget, nendest kuus endist juhatuse liiget ja kaks uut liiget, kes ka kõik valiti ühehäälselt uude juhatusse. Suured tänud uue juhatuse liikmetele, kes olid nõus ohverdama oma vaba aega, et juhatuse liikmetena organiseerida organisatsiooni juhtimist ja tegevust.

Sama võib öelda ka juhatuse esimehe valimise kohta. Kõik kellele eelmise juhatuse poolt ettepanekuna sai esimeheks kandideerimise ettepanek tehtud, keeldusid. Seetõttu tuli mul ka jätkata juhatuse esimehena, kuigi kunagi varasemalt oleme kokku leppinud, et iga 4 – 6 aasta tagant esimees vahetub. Pean õigeks, et organisatsiooni edasise arengu huvides oleks siiski vajalik, et toimuks ka juhatuse liikmete ja esimehe perioodiline vahetumine.

Eesti Metsateenijate Ühing astus 2012. aastasse majanduslikult palju tugevamana kui mitmetel varasematel aastatel. Peale 2007. aastat oli ühing 2011.

aasta majandustulemuste alusel uuesti kasumis ja seda 1014 euroga. Vahepealsetel aastatel olime sunnitud olema kahjumis ja elama osaliselt varem kogunenud varude arvelt.

Üheks olulisemaks tuleallikaks oli metsakalender, mille optimaalne trükiarv ja aktiivne müügitugevus tagas ka hea tulemuse. Oleme kavandanud ka 2013.a. metsakalendri väljaandmise ja välja kuulutanud konkursi kalendri fotode saamiseks. Ootame siin meie ühingu liikmete aktiivset osavõttu.

Aprillis tehtud üldkogul tehti ettepanek, et suurendada kalendri läbimüüki, võiks iga ühingu liige osta ühingult viis kalendrit, et need oma tuttavatele siis maha müüa. Juhatus kiitis selle ettepaneku oma juunikuisel koosolekul heaks. See oleks siis iga ühingu liikme panus meie organisatsiooni majandusliku olukorra parandamiseks.

Viimastel aastatel oleme teinud head koostööd RMK juhatusega. Selle tulemusena on kahel aastal RMK ja EMÜ koos meeles pidanud jõulude ajal ühise kingituse ja jõulukaardiga kõiki RMK-st pensionile läinud endisi riigimetsa töötajaid.

Selle aasta jaanuaris RMK ja EMÜ juhatuste ühisel kokkusaamisel leiti, et oleks vaja meeles pidada ka varem riigimetsanduses töötanud metsateenijaid. Metsakasvatamine kui järjepidev ja pikk protsess on ju mitme põlvkonna ühistegevus.

Seetõttu otsustati organiseerida ja toetada endiste riigimetsateenijate kok-

Selles numbris:

- Esimehe veerg
- Üldkogu Laupa mõisas
- Kes on metsakasvataja
- Metsamehe jälgedes – Heino Kasesalu
- Võõrpuuliikide kasvatamine Järveljal
- Juubelid

kusaamisi.

RMK võttis enda peale ürituste rahalise toetamise ja EMÜ-le jäi ürituste organisatsiooniline pool. Oleme teinud ettepaneku, et üritused võiks korraldada septembris enamvähem samal ajal kui vanasti peeti metsatöötajate päeva. Üritused toimuksid maakonniti või endisi metsamajandi piire arvestades. Nimetatud ürituste läbiviimise eelduseks on see, et kohapeal leiduks aktiivseid inimesi, kes oleksid nõus seda üritust vedama. Praeguseks on aktiivgrupid moodustatud seitsmes maakonnas-metsamajandis, et nimetatud üritused läbi viia.

Lõpetuseks tahaks positiivse märgina öelda, et viimasel ajal on meie poolt korraldatud üritustest osavõtjate arv suurenenud. Osalejaid on olnud rohkelt nii oma liikmete hulgast kui ka väljastpoolt.

See tähendab, et suudame midagi pakkuda, mis metsandusega seotud inimestele huvi pakub. Oleme vajalikud ja õigel teel.

Kaarel Tiganik
EMÜ juhatuse esimees

Eesti Metsateenijate Ühingu üldkogu Laupa mõisas

Laupa, 14.04.2012

Koosoleku otsustas: koosolekut juhatab Elor Ilmet ja protokollib Priit Kask

Üldkoosolekul kohal 39 liiget, volitustega 33 – koosoleku kvoorum on otsustusvõimeline.

Päevakord:

Juhatuse 2011 aruanne

Revisjonikomisjoni aruanne

Juhatuse ja esimehe valimine

V. Aava – 90 aastat EMÜ moodustamisest

K. Aluoja – Laupa mõisahäärber

Laupa mõis. Jüri Pere foto

Eesti Metsateenijate Ühingu 2011.a. aruanne

Eesti Metsateenijate Ühing on isikute vabatahtlik ühendus, mille põhieesmärgiks on riigimetsateenijate ühiskondliku koostegevuse arendamine ning mis mittetulundusühinguna kasutab oma tulusid üksnes põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks.

EMÜ tegevuse eesmärkideks on riigimetsateenijate ühendamine ühistegevuses, üldkasuliku tegevuse arendamine metsanduses ja looduskaitstes, metsanduse edenemisele kaasaaitamine, liikmete suhtlemisvõimaluste, informeerituse, harituse parandamine, liikmete kutsealaste, sotsiaalsete ja kodanikuõiguste ning huvide esindamine ja kaitsmine.

Eesti Metsateenijate ühingu liikmeks võib olla iga füüsiline isik, kes tegeleb või on tegelenud riigimetsa majandamisega.

Seisuga 01.04.2012 on ühingus 130 liiget. 2011.a. lahkus ühingust 10 liiget, nendest 2 liiget surma tõttu ja 8 liiget avalduse ja liikmemaksu maksmata jätmise tõttu. 2011.a. astus ühingu liikmeks kolm uut liiget (Ülo Tamm, Eva Vaask ja Tõnu Vaask). 2012.a. on ühingust lahkunud avalduse alusel – 1 liige ja juurde tulnud – 4 liiget.

Eesti Metsateenijate Ühingu juhatajate juhatus – Aadu Koll, Agu Palo, Tanel Täheste, Elor Ilmet, Jüri Koort, Kaarel Tiganik, Koidu Simson, Priit Kask, Taivo Raudsaar. Revisjonikomisjon on 3-liikmeline – Küllike Kuusik, Ruth Rajaveer, Toomas Haas.

2011.a. toimus 4 juhatuse koosolekut. Et vähendada ajakulu, üritati jooksvad küsimused lahendada meili teel otsustamisega, seetõttu on ka füüsiliselt toimunud koosolekuid ainult neli. Korraline üldkogu toimus 30. aprill Luua Metsanduskooli ruumides. Peale aastaaruande kinnitamist kuulati Haana Zuuba ettekannet Luua metsanduskoolist. Ettekandega „RMK täna ja homme“ esines RMK juhatuse liige Tiit Timberg. Metsavahtide kutse ajaloost rääkis Toivo

Üldkogul olid kõik poolt Kaarel Tiganiku valimisega ühingu juhatuse esimeheks. Jüri Pere foto

Meikar. Peale ettekandeid tutvuti Luua Metsakooli hoonete ja praktika ruumidega.

2011.a. toimus kaks „metsamehe jälgedes“ üritust. 27. mail toimus selle aasta esimene metsamehe jälgede üritus Lembit Tarangu juures Haldjametsa talus Kullamaal.

Teise analoogse üritusega tutvusime Koidu Simsoni tegemistega Iisakul, mis toimus 07. oktoobril.

2011.a. toimus kaks üritust koostöös RMK-ga, kus tutvustati vastavasisulistel teemapäevadel RMK uusi ametikohti. EMÜ kohustuseks oli ürituste teavitamine ja organisatsiooniline pool, RMK-l aga ürituse sisuline läbiviimine. RMK kandis ka kõik ürituse korraldamisega seotud kulud.

25. märtsil toimus praakeri ametit tutvustav teemapäev Sondas, mille läbiviimist juhtisid Kirde regiooni juht Avo Siilak ja praaker Sander Heinla. Logistiku ametit tutvustav teemapäev toimus 23.augustil Edela regioonis Öisus. Teemapäeva viisid läbi Edela regiooni logistika juht Romet Jürgenson ja logistik Ülla Tomp.

Eesti Metsateenijate Ühingu 2011.a. kõige olulisemaks ürituseks tuleb pidada aga Rahvusvahelisele metsa-aastale pühendatud konverentsi 25. novembril Mooste mõisa fol-

Vestlusringis on endised metsaülemad Juhan Tamberg, Tõnis Ainso ja Aadu Koll. Jüri Pere foto

gikojas. Konverentsil oli 94 osalejat. Konverentsi ettekanneteks olid:

Maailma metsad ja Eesti osa maailma metsanduses Kale Karolese ettekandes;

Maailma metsad sõnas ja pildis – ettekandja Hendrik Relve;

Järvelja Öppe- ja Katsemetskonna osa Eesti teadliku metsanduse kujunemisloos- ettekandja Priit Kask;

slaidiprogramm – Eesti metsad sõnas ja pildis – fotograaf Jüri Pere esitluses.

Päeva lõpetas metsameeste koor Forestalia kontsert ja ekskursioon Mooste mõisas.

Konverents toimus Keskkonnainvesteeringute Keskuse toel 1215 € ulatuses.

Toimetati ja anti välja Metsakalender 2012, mida trükiti 2000 eksemplari. Enamus kalendreid müüdi ka maha ja see andis EMÜ eelarvesse ka kõige suurema tulu. Kalendri toimetajaks ja andsid trükki Priit Kask ja Aadu Koll, Kalendrite müügi ja sellealase arvestusega nägi kõige rohkem vaeva Tanel Täheste. Suur tänu neile selle töö eest.

Anti välja ühingu häälekandja EMÜ Sõnumid 2 lehe numbrit, mille said kõik ühingu liikmed tasuta. Lehe toimetajaks endiselt Priit Kask, kellele suured tänud tehtud töö eest.

Senine ühingu koduleht on olnud senini halvasti leitav ja ka halvasti toimetatav.

Seetõttu otsustas juhatus tellida uue kodulehe, mille uueks aadressiks on www.metsateenijad.ee.

Tulude ja kulude aruanne

	2011	2010
TULUD		
Tulud liikmemaksust	965,53	1341,50
Tulud trükiste müügist	4160,50	2162,77
Tulud sihtfinantseerimisest	1215,00	351,51
Teemapäevade teenus RMK-le	900,00	
Intressitulu	3,59	4,92
Kokku	7244,62	3860,70
KULUD		

Laupa Põhikooli direktor Kaarel Aluoja tutvustab renoveeritud mõisa häärberit. Jüri Pere foto

Sihtotstarbeliselt finants. proj.	-1385,00	-403,52
Muud tegevuskulud	-4845,69	-4950,28
Kulud kokku	-6230,69	-5353,80
Aruandeaasta tulem	1013,93	-1493,10

Nagu aruandest nähtub, oli ühingu bilanss 2011.a. positiivne 1013,93 € võrra. Senini oleme alates 2007.a. olnud kogu aeg miinuses ja elanud varem teenitud tulude arvelt. Kõige suurem tulu oli kalendrite müügist. Oluline roll oli ka KIK-i toetusel Mooste konverentsi läbiviimisel.

Mooste konverentsi korraldamist toetas ka Järvelja Öppe- ja Katsemetskond, mis raamatupidaja poolt aruandes on jäänud tulude poolel kajastamata.

2012.a. tegevuskava

- Teemapäev – RMK metsakasvataja Tartu – Koit Kraav – 23. märts
- EMÜ üldkogu – Laupa mõis Järvamaal – 14. aprill
- Metsamehe jälgedes – Heino Kasesalu Järvelja – 25. mai
- Metsamehe jälgedes – Aleksander Sinimäe Sonda – 24. august
- Koostöös RMK-ga endiste riigimetsa teenijate kokkutulekud – septembri teine pool
- Teemapäev – RMK metsnik – 21. september – Pärnumaa metskond

Ettepanekud uuele juhatusesele

- Liikmete arvu suurendamine
Metsaseltsi endiste füüsiliste liikmete kutsumine EMÜ-sse
RMK töötajate suurem kaasamine ühingu tegevusse
- Tegevuse laiendamine
Ettekannete- ja diskussiooniõhtute korraldamine
- Ühingu tegevuse suurem kajastatus meedias
- Täiendavate vahendite leidmine ühingu rahalise seisukorra parandamiseks
Täiendavate trükiste väljaandmine

Ettepanekud üldkogule

- Suurendada alates 2013.a. liikmemaksu
Tavaliige – 15,00 €
Pensionär - 5,00 €
- Hinnata 2011.a. tegevus rahuldavaks ja kinnitada aastaaruanne.

Aruande esitas EMÜ juhatuse nimel Kaarel Tiganik

AKT EESTI METSATEENIJATE ÜHINGU 2011 AASTA MAJANDUSTEGEVUSE REVIDEERIMISE KOHTA

Koostatud 13. aprillil Tartus Rõõmu teel Eesti Metsateenijate Ühingu revisjonikomisjoni poolt koosseisus Toomas Haas, Ruth Rajaveer ja Küllike Kuusik.

Revisjonikomisjon vaatas üle EMÜ juhatuse 2011 aasta tegevusaruande, finantsaruande, raamatupidamisbilansi ning asjaajamise.

Leidis järgmist:

2011 aasta jooksul	laekus	7 244.- eurot,
	kulutati	6 230.- eurot.

Võrreldes aastaga 2010 laekus 3384.- eurot rohkem ja eelarve on kasumis summas 1014.- eurot.

Peamisteks rahaallikateks olid:

Trükised	5060.- eurot - 70%
Liikmemaksud	965.- eurot - 13%
KIKi projekt	1215.- eurot - 17%

Suuremad kulud on:

kalendri ja ajalehe trükiteenus	2 763.- eurot - 44%
---------------------------------	---------------------

Olulisemad tähelepanekud 2011 aasta kohta:

1. Aasta 2011 eelarve täitmine väga hea, aastaelarve kasumis. Viimati oli see 2007. aastal.
2. Ajalehte EMÜ Sõnumid jagati tasuta 2 numbrit.
3. KIK projektiga toimus rahvusvahelisele metsa-aastale pühendatud konverents Mooste mõisas, mille kuludest 80% saadi sihtfinantseeringuga tagasi

EMÜ tegevuse ülevaatamise tulemusena teeb revisjonikomisjon järgmised märkused:

1. Jätkata raha taotlemist fondidest.
2. Arendada edasi koostööprojekte RMK-ga ja Metsaseltsiga.
3. EMÜ Sõnumite artiklid avaldada kodulehel.

Revisjonikomisjon otsustas:

- Tunnistada Eesti Metsateenijate Ühingu juhatuse tegevus 2011 aasta kokkuvõttes kordaläinuks. Raamatupidamine on korraldatud hästi. On peetud liikmete ja liikmemaksude arvestust.

- Tunnistada Eesti Metsateenijate Ühingu finantstegevus 2011. aastal heaks.
- Ühingu majanduslik tegevus ja finantsseisund võimaldab tegevust jätkata.

Komisjoni allkirjad:

/allkirjastatud digitaalselt/

Koosolek otsustas ühehäälselt tunnistada 2011 tegevus heaks.

J. Tamberg- Olemas on kaks metsakalendrit, kas kokkuleppele ei saa?

K. Tiganik: Keelata Sulemeest ei saa, kaubamärgid on erinevad ja ka sisu on erinev. Meie turustame sektorisiselt ja kaubandusse ei anna. Meie kalendris on ka metsandussündmused ja juubelid.

K. Tiganik: Teen ettepaneku 2013. aastal kehtestada liikmemaks 15 eurot ja pensionäridel 5 eurot.

K. Simson – Palun ülekande selgitusse märkida kelle eest ja aasta

Koosolek otsustas ühehäälselt kinnitada esitatud 2013 a liikmemaksud

K. Tiganik: Kas EMÜ peaks rohkem võimaldama klubilist tegevust kunagise Silva klubi eeskujul?

Ü. Tamm: Kas juhatus seda siiski suudab? Juhatus tegevus on olnud suurepärase.

Juhatus ja esimehe valimine

Üldkoosolek otsustas ühehäälselt: Valida 9 liikmeline juhatus ja 3 liikmeline revisjonikomisjon.

Üldkoosolek otsustas ühehäälselt: Valida EMÜ juhatuse esimeheks Kaarel Tiganik.

Üldkoosolek otsustas ühehäälselt: Valida EMÜ juhatuse Elor Ilmet, Tanel Täheste, Koidu Simson, Priit Kask, Aadu Koll, Agu Palo, Urmas Roht, Enn Raav.

Esitatud kandidaadid Koit Kraav ja Vello Raadik taandasid ennast.

Üldkoosolek otsustas ühehäälselt: Valida EMÜ juhatuse esimeheks Kaarel Tiganik.

Üldkoosolek otsustas ühehäälselt: Valida EMÜ revisjonikomisjoni Risto Sepp, Küllike Kuusik ja Andrus Kevvai.

E. Ilmet – Kavas on järjekordselt välja anda Metsakalender, fotode teemaks metsandus ja valmimise aeg novembris, kui toimub metsalooline konverents.

T. Vaask – EMÜ võiks väljaanda ka metsalauliku.

E. Ilmet – Arutame juhatuses.

V. Aava – 90 aastat Eesti Metsaülemate Ühingu moodustamisest.

1919 oli Eestimaal 11 kroonumetskonda, 72% moodustasid mõisa-metsad ja 12% talumetsad

1920 – 85 riigimetskonda

1921 – 120 riigimetskonda

1930 – 102 riigimetskonda

Metsaülemal oli kohustus tegeleda ka põllumaade rendiga, riigimaade müügiga ja osaleda vastavate komisjonide töös. Metskondades olid moodustatud ka kaitseliidu salgad. 1938. aastal sundlõpetati EMÜ tegevus ja loodi riigimetsateenijate kogu. Nõukogude võimu saabudes põgenes 61 metsaülemat ja Siberis suri 21.

Metsamajandis said hoo, kui 1966. a loodi metsamajanduse ja looduskaitsese ministereerium ja ministriks sai H. Teder. Metsanduses töötasid eesti rahvusest inimesed, kes kandsid rohelist mundrit. Tugev oli metsakaitsealane töö – 1967-1969. a tormi kahjud suudeti edukalt likvideerida. EMÜ-d asendasid metsatöötajate ja metsaülemate päevad (1967 Tallinnas).

EMÜ taastati 1989. a Hiiumaal, esimeheks valiti V. T. Denks, 1991. a oli 213 metskonda ja 22 metsamajandit. Taheti läbi viia metskondade koondamine, kuid metsaülemate delegatsioon läks peaministri T. Vähi juurde, kes ei lasknud süsteemi ära lõhkuda. Metsaameti juht E. Tasso vabastati ja metsaülemad esitasid kandidaatideks Mati Polli ja Andres Talijärve.

K. Aluoja – Laupa mõisahäärber.

Laupa mõisas tegutsevast põhikoolist on antud välja raamat – Lähe. Toimub ka külastumäng – Unustatud mõisad. Häärber ehitati alles 1913, mõisnik sai sees elada ainult 6 aastat.

Laupa häärberi remont sai valmis 1,5 a tagasi ja läks maksma 20 milj. krooni, põhiosa andis Norra riik, Türi valla omaosalus oli 2,5 milj. Sisekujundaja sai 2010 a Kultuurkapitali preemia.

Mõis rajati 17. Sajandil Fersenite poolt, hiljem läka taubede valdusse. 1905 a põletasid Tallinna vabrikutöölised mõisahoone maha. taubed rajasid Türi paberivabriku ja raudtee, mis pani aluse linna tekkele (1926). Mõisnik Taube tuli Saksamaalt Eestisse tagasi ja talle võimaldati elada mõisale kuulunud Jändja veskis.

1920 aastal oli Eestis 300 mõisakooli, millest praegu on alles 60. Laupa Põhikoolis õpib hetkel 95 õpilast ja see arv kasvab.

Priit Kask

Metsakasvatataja Koit Kraav tutvustab õnnestunud männikultuuri Tartumaal. Priit Kase foto

Kes on metsakasvatataja?

23. märtsil toimus Tartumaal RMK metsakasvatataja tööd tutvustav teemapäev. Päeva avades sõnas EMÜ esimees Kaarel Tiganik, et eelmisel aastal tutvustati koostöös RMK-ga praakeri ja logistiku ameteid ja sellel aastal on kavas metsakasvatataja ja metsniku ameti tutvustamine.

RMK metsakasvatuse süsteemi tutvustas kagu regiooni metsakasvatuse juht Indrek Karolin. RMK-s on 3 metsakasvatuse juhti, 32 metsakasvatatajat ja 159 töölit. Keskmise metsakasvatataja maht on 492 ha noorendike hooldust, 498 ha metsakultuuride hooldust, 112 ha mittelikviidset harvendusraiet, 158 ha maapinna ettevalmistust, 162 ha metsakultuure ja 69 ha täiendamist. RMK-s tehakse kokku 2012 aastal 5200 hektarit metsauuenduse rajamist ja 5071 ha maapinna ettevalmistust. Metsakasvatataja tööpiirkonnaks on RMK-s ligikaudu pool maakonda.

Metsakasvatataja Koit Kraav tutvustas oma tööülesandeid. Ta ütles, et metsakasvatatajad planeerivad ja korraldavad, metsakond kontrollib töö üle.

Metsakasvatataja tööks on metsa uuendus, noore metsa hooldus ja ka liinide hooldus. Maapinna ettevalmistus tehakse sügisel. Metsakultuuri täiendamine tähendab halba istutust. Kultuuride hooldusega alustame pärast Jaanipäeva. Koit Kraav tutvustas ka oma töövahendeid – lisaks tööriistadele on kasutusel rakendused MKT (metsakasvatataja töölaud), MIS, RITA, GIS, MUM (metsauuenduse moodul). MUM on asendanud metsakultuuride raamatu. 2011 aastal koostati ka uus riigimetsa uuendamise juhend. Sügisel lõigatud raielange kevadel veel ei uuenda, need jäävad ootele. Metsakultuuride algtihedused on RMK-s Mä 3500, Ku 2000, Ks 2000. Looduslikule uuendusele kaasaaitamist (LUK) on ca 1/3 pindalast, sellest LU väga üksikutes kohtades, kuhu lihtsalt ei saa peale minna. Metsakasvatataja päevast võtab arvuti umbes 20%, sõitu on aastas üle 30 000 km.

Koit Kraavi juhtimisel toimus metsakasvatustöödega tutvumine tema tööpiirkonnas Tartu ümbruses.

Priit Kask

Heino Kasesalu - metsanduse elutööpreemia laureaat

25. mail kogunes kella üheteistkümneks Tartumaale Järvelja jahilossi väärikas seltskond, et osa saada Eesti Metsateenijate Ühingu poolt korraldatud järjekordsest üritusest. Ürituse eesmärgiks oli käia ühe riigi tunnustatud metsamehe jälgedes ja saada aimu ning osa tema elutööst. Seekordne väljavalitu oli 01. aprillil oma 80 juubelit tähistanud metsamees Heino Kasesalu - kauaaegne Järvelja Öppe- ja Katsemetsamajandi direktor. Heino Kasesalu metsamehete langes kokku ajaga, mil Järveljas ehitati välja metsandustudengitele kaas-aegsemat praktikabaasi, rajati Agali arboretum, rajati võõrpuuliikidega metsakultuure, ehitati uuesti üles jahiloss jne.

Eesti Metsaselts tunnustas kevadise visioonikonverentsil Heino Kasesalut pika-aegsete ja viljakate töömeheaastate eest, valides ta paljude väärivate metsameeste seast 2012. aastal elutööpreemia vääriliseks. Kui võrd Heino Kasesalu üks lemmikteemasid läbi elu on olnud tegelemine võõrpuude kasvatamisega, siis keskenduski Eesti Metsateenijate Ühing (EMÜ) Heino puhul antud valdkonnale. Päeva temaatiline pealkirigi oli vastav: "Võõrpuuliikide kasvatamise pikaajalised kogemused Järveljal". Sissejuhatava ülevaate tänasest

Võõrpuuliikidega saab Järveljal tutvuda Agali arboretumis. Jüri Pere foto

Järveljast ja võõrpuuliikidest andis Järvelja Öppe- ja Katsemetsakonna juhataja Priit Kask, edasi kulges kõik juubilaritaktikepi järgi. Buss veeretati ette ja muidugi käisime ära Agalis, vaatasime heakasvulisi lehisekultuure mitmel pool metskonnas ning heitsime pilgu mitmele omaaegsele võõrliikide katsekultuurile.

Kasesalule omase punktuaalsusega saabuti kell 15.00 jahilossi juurde tagasi, kus osavõtjaid ootas traditsiooniline puu istutamine lossiaeda ja väike koosviibimine. Juubilarit jagus kõikjale - vaitaalne ja terane nagu

alati, justkui oleksid aastad temast jälgi jätmata üle libisenud. Soovime ühiselt EMÜ poolt Heinole elujõudu, klaari mõistust ja vahedat sulge, et ta rõõmustaks kaua veel Järvelja külalisi ülimalt asjatundliku ekskursioonijuhina ja loodushuvilisi haaravate kirjutistega! Põnevaid persoone Eesti metsameeste hulgas jätkub ning EMÜ soovib neid edaspidigi jõudumööda oma liikmetele ja laiemale üldsusele tutvustada!

Urmas Roht

Üritusel aitasid meeleolu hoida Urmas Roht'i pillilood. Jüri Pere foto

Heino Kasesalu auks pannakse lossiaias mulda püramiidtamm. Jüri Pere foto

Võõrpuuliikide kasvatamisest Järveljal

Järvelja õppe- ja katsemetskond on olnud üheks vanemaks ning suuremaks võõrpuuliikide kasvatamise kohaks Eestis. Esimene taimeaed asutati Järveljale 1887. aastal. Selles kasvatati peamiselt kohalike puuliikide istutusmaterjali metsakultiveerimiseks. Alustati ka mõningate võõrpuuliikide kasvatamise katseid. Tolleaegne metsaülem Martin Maurach tellis Saksamaa seemneäridest mitmesuguste võõrpuuliikide seemneid ning laskis neid külvata taimeaeda ja ka metsa raieistikele. Muude liikide kõrval katsetati siis Järveljal isegi niisuguste külmaõrnade liikidega nagu mammutipuu (*Sequoiadendron giganteum*) ja hõlmikpuu (*Ginkgo biloba*). Need muidugi külmusid peatselt. Sellest ajast on Järveljal säilinud mitmeid võõrpuuliike, nagu must mänd (*Pinus nigra*), alpi seedermand (*P. cembra*), valge mänd (*P. strobus*), euroopa lehis (*Larix decidua*) jt. Ligikaudu samal ajal rajati praeguse metskonna keskuse juures asuv park, mille jaoks toodi taimed Kastre mõisast. Pargis kasvavad nüüd eakate puudena palsaminulg (*Abies balsamea*), siberi nulg (*A. sibirica*), hall mänd (*Pinus banksiana*), jaapani lehis (*Larix kaempferi*), vene lehis (*L. russica*) jt.

Esimesed metsas kultiveeritavad võõrpuuliigid olid Järveljal euroopa lehis ja vene lehis. 19. sajandi lõpuaastail istutati metsa ka valget mändi, alpi seedermandi ja kanada kuuske (*Picea glauca*). Viimaste liikidega rajatud kultuurid on nüüdseks valdavalt hukkunud. Valged männid haigestusid kooreostesse, alpi seedermandid ja kanada kuused jäid kasvukiiruselt meie kohalikest puuliikidest märgatavalt maha ja viimastega koos kasvades kuivasid puuduliku hooldamise korral. Lehtpuuliikidest istutati 19. sajandi lõpul metsa pensilvaania saart (*Fraxinus pennsylvanica*), kuid nüüdseks on need puistu koosseisust kadunud. Sel ajal oli võõrpuuliikide metsas kultiveerimisel ühest küljest esteetiline, teisest kül-

Heino Kasesalu. Jüri Pere foto

jest katseotstarbeline eesmärk. Neid puuliike istutati gruppidega teede lähedusse ning käidavamatesse kohtadesse. Reeglina rajati siis väikesed võõrpuuliikide grupid ka metsavalvekordonite juurde.

Martin Maurach lahkus Järveljalt 1897. aastal ning uueks metsaülemaks tuli Gerhard Kremser, kes töötas siin luni 1921. aastani. Ka tema ajal jätkati Järveljal võõrpuuliikide kultiveerimist. Lisaks varem kultiveeritud okaspuudele toodi siia nüüd niisugused liigid nagu siberi kuusk (*Picea obovata*), torkav kuusk (*P. pungens*), sitka kuusk (*P. sitchensis*), euroopa nulg (*Abies alba*), ebatsuga (*Pseudotsuga menziesii*). Lehtpuudest püüti kasvatada harilikku pööki (*Fagus sylvatica*) ja harilikku valgepööki (*Carpinus betulus*).

1921. aastal asutati Järveljale Tartu Ülikooli õppemetskond. Võõrpuuliikide kasvatamist hakkas juhendama metsaosakonna õppejõud Andres Mathiesen, kes kinnitati ühtlasi ka õppemetskonna juhatajaks. Järveljale rajati mitu uut taimeaeda. Püüti kasvatada võimalikult paljusid võõrpuuliike, et soodustada üliõpilastele dendroloogiapraktikumide läbiviimist. Seemet koguti Eesti vanadest

mõisaparkidest ja telliti ka välismaalt. A. Mathiesen oli seisukohal, et kõik need liigid, mille seemneid on võimalik saada kodumaalt, tuleb kasvatada kohapeal varutud seemnest. 1924. aastal tuli Järveljale aednikuks August Margus, kes töötas siin kuni pensionile siirdumiseni 1963. aastal. A. Margus oli varem töötanud aianduse alal ning omas seega ka võõrpuuliikide kasvatamise kogemusi. 1930. aastal nimetati senine õppemetskond ümber õppe- ja katsemetskonnaks. Jätkati ka võõrpuuliikide kultiveerimist metsa.

Kuni 1940. aastani rajati Järvelja metsas ligi 20 ha võõrpuukultuure. Metskonna keskuse lähedal kv. 258 alustati 1935. aastal dendropargi rajamist, kuhu istutati paljusid võõrpuuliike. Järvelja taimeaedadest müüdi suhteliselt odava hinnaga nii asutustele kui ka eraisikutele võõrpuuliikide istikuid, eesmärgiks oli levitada neid liike Eestis. Sõjaeelsel perioodil ulatus Järveljal kasvatatavate liikide ja vormide arv 400-ni.

Alanud sõda pidurdas tugevasti võõrpuuliikide kasvatamist Järveljal. Taimeaedade tegevus seiskus. Olukord ei paranenud ka esimestel sõjajärgsetel aastatel.

Alates 1953. aastast suurenes uuesti nõudmine võõrpuuliikide istutusmaterjali järele. Taimeaedade tegevust hakkas juhendama metsandusteaduskonna õppejõud Endel Laas. Võõrpuuliikide kultiveerimine metsas elavnes uuesti alates 1964. aastast. 1968. aastal alustati Agali külas endisele põllumaale ulatusliku võõrpuuliikide kollektiooni – arboreetumi rajamist. Käesoleval ajal on arboreetumi pindala ca 4 ha ja siin kasvab üle 50 erineva võõrpuuliigi. Viimastel aastakümnetel on Järveljal palju tähelepanu pööratud Kaug-Idast pärinevate liikide kasvatamisele. On püütud kultiveerida ka mõningaid Kaukaasiast ja Kesk-Aasiast pärinevaid liike.

Metsakalender 2013

Eesti Metsateenijate Ühing on alustanud Metsakalender 2013 koostamisega. Selleks ootame kõigilt huvilistelt metsaga seotud loodusfotosid hiljemalt 01. septembriks k.a. Paremad fotod saavad avalikustatud Metsakalendris, mille saab omale ka iga valituks osutunud fotode omanik. Fotode väljalijaks on Eesti Metsateenijate Ühingu juhatus. Fotod võivad olla esitatud digitaalselt või slaidina. Originaalpildid tagastatakse omanikele peale kalendri koostamist.

Fotod saata digitaalselt või diapositiividena aadressil:

Priit Kask

Järvelja küla

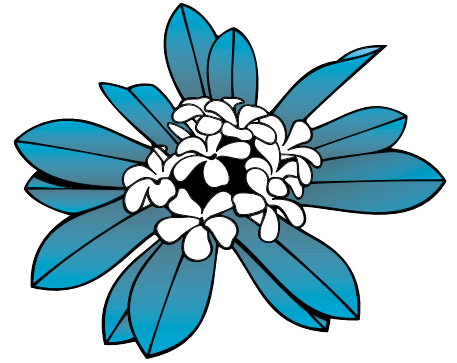
Meeksi vald

62506 Tartu maakond

Tel. 5105698

e-mail priit.kask@jarvelja.ee

Fotod peavad olema varustatud omaniku andmetega. Fotodel ei tohiks olla jäädvustatud hooneid ega inimesi. Soovitav on fotod varustada infoga pildistamise aja kohta (kuu täpsusega).

Palju õnne!

Annes Rääst – 60
(22.01.)

Ain Erik – 80 (14.03)

Andrus Rist – 50
(03.05.)

Eino Laur – 70
(09.05.)

Leo Laanetu – 80
(07.06.)

Vahur Viik – 50
(16.06.)

Väino Lill – 50
(15.07.)

Ants Nurk – 80
(12.07.)

Jaan Jaska – 60
(19.07.)

Erich Valksaar – 80
(27.07.)

Väljaandja:
Eesti Metsateenijate Ühing
Röömu tee 1, Tartu
Toimetaja: Priit Kask
priit.kask@jarvelja.ee
tel 510 5698
www.emty.ee